

Het is oktober, de zomer ligt achter ons, de herfst breekt aan. Een heerlijk seizoen om de wandelschoenen aan te trekken en er op uit te gaan. OLAT speelt daarop in, het seizoen van de winterseriewandeltochten breekt aan en vandaag is de eerste uit een reeks van zes.

We wandelen deze eerste keer door een afwisselend gebied ten zuiden en oosten van Rosmalen, door een gebied met kleinschalige bos- en landbouwgebiedjes, waterlopen en fraaie historische zichtlijnen. We komen op enkele landgoederen en zien mooie, oude Brabantse boerderijen. Kortom, een heel gevarieerde wandeling.

De startlocatie ligt in het centrum van Rosmalen: De Kentering. Voor velen een bekende uitgaansgelegenheid uit de jaren 60 en 70. De band 'The Shuffles', met leadzanger Albert West, is er in een bovenkamertje begonnen. En nog steeds is het een locatie waar je voor van alles terecht kunt, zoals het inschrijven voor de winterserietocht van OLAT!

Nadat we de routebeschrijving en de consumptie-munten ontvangen hebben, gaan we van start. We lopen in zuidelijke richting, steken het spoor over en komen dan op het snelfietspad. Dit is niet zomaar een fietspad, nee, je loopt hier op het Bevrijdingspad. Over dit pad liep het 53e Welsh Regiment in oktober 1944 bij de bevrijding van 's-Hertogenbosch. Maar het is ook een zangfietspad: een fietspad waar je ongegeneerd kunt zingen. Bij de opening was het de achtste locatie in Nederland waar gezongen mag worden tijdens het fietsen. Maar, zo heb ik horen zeggen,

dit mag ook tijdens het wandelen. Ik ben eigenlijk wel benieuwd of Ad Ketelaars en Theo van Boxmeer, die de route voor ons samengesteld hebben, hier uit volle borst 'De paden op, de lanen in....' hebben lopen zingen.

Beide heren kozen voor een route met veel groen. Zo lopen wij tussen de bebouwing naar de rand van Rosmalen. En direct na de laatste huizen komen we zelfs over een stukje zandverstuiving. Een aparte rotonde met 22 kleurvlakken, boven de tunnelbak van de snelweg, brengt ons veilig naar de overkant. We lopen door een klein bosgebiedje, waarbij we een glimp opvangen van de restanten van het oude zwembad van Coudewater, dat in vroegere jaren een psychiatrisch ziekenhuis was. Een mooi pad langs de golfbaan leidt ons langs het instellingsterrein, dat nu omgevormd wordt tot Landgoed Coudewater. Er wordt volop gebouwd, maar gelukkig blijven de monumentale gebouwen behouden, evenals de bijzondere bomen. Op het terrein staan maar liefst meer dan 100 verschillende soorten.

Aan de rand van het landgoed dient zich de eerste splitsing aan. De 10 km-lopers lopen naar de fraaie toegangslaan van landgoed Wamberg en passeren eeuwenoude pachtboerderijen. Een stukje verder op het landgoed sluiten zij weer aan op de hoofdroute. Over een grasdijk langs de Grote Wetering lopen de andere wandelaars ondertussen naar het sluizencomplex bij het Maximakanaal. Sinds 2014 varen de grote binnenvaartschepen via dit kanaal van en naar Veghel en niet meer door de binnenstad van 's-Hertogenbosch.

Een stukje verder, aan de rand van de Berlicumse Plas, staat de grote koffiepost. De OLAT-vrijwilligers staan alweer klaar met verse koffie, thee of bouillon. Een lekkere koek erbij, even een rustmomentje en een praatje en dan stappen we weer op. Er valt vandaag immers nog veel te ontdekken én te genieten.

Na een mooi rondje om de plas, waarbij we op enig moment zelfs op een pad tussen het water lopen, steken we het Maximakanaal via de andere sluisdeur

over. Kort hierna is de volgende splitsing. Nu buigen de wandelaars die 15 km lopen af. Zij komen op een bijzonder fraaie zichtlaan met de naam het Sint-Janslaantje. In vroegere jaren was het mogelijk om vanuit huis Wamberg de Sint-Jan in 's-Hertogenbosch te zien. Over het Sint-Janslaantje werden goederen naar de stad vervoerd.

Er zijn in dit gebied nog twee zichtlijnen. De ene keek uit op de mooie boerderij Eikenlust (hier komen we nog langs) en de andere op de kerk in Berlicum. Helaas wordt het zicht nu belemmerd, maar het is toch leuk om te weten.

Door een prachtig stukje natuur gaan de 15 km-lopers naar landgoed Wamberg om daar aan te sluiten op de hoofdroute.

De langere afstanden lopen in zuidelijke richting, eerst langs het Maximakanaal en daarna langs het riviértje de Aa. We komen op een mooi pad door het, wat genoemd wordt, dynamisch beekdal van de Aa. Tussen 2002 en 2017 is hier hard gewerkt om het water van de Aa volop ruimte te geven. En het resultaat mag gezien worden! De Aa meandert fraai tussen de landerijen. Het gebied waar we nu lopen, is het grootste waterbergingsgebied in het beekdal. Bij hoge waterstand van de Aa kan het riviértje hier gerust overstromen en zo'n 600.000 m³ water herbergen.

Op enig moment moeten we dit natuurpareltje verlaten. We zijn ter hoogte van Berlicum en lopen over een pad in de richting van de bebouwing. Berlicum is een langgerekt dorp. We wandelen eerst door een nieuwe wijk. Bij het 't Stamcafé aan de Hoogstraat is de caférust. Wij lopen daarna verder door het oudste deel, met onder meer het protestantse kerkje, het voormalige raadhuis en veel monumentale panden. Er is hier genoeg te zien! Op diverse gevels is nog te lezen wat de oude bestemming van het pand was. Hierna verlaten we Berlicum en gaan op weg naar de achterzijde van het bosrijke landgoed Wamberg.

We lopen een mooie route over dit landgoed, met z'n fraaie waterpartijen, monumentale boerderijen en kasteeltje.

Dit is echt genieten! Zeker in deze tijd van het jaar. De geur van de herfst in het bos, spinrag vol dauwdruppels, eikels en kastanjes op de grond, dwarrelende bladeren

Halverwege voegen de wandelaars die 10 of 15 km lopen in. Samen lopen we verder over het landgoed. Spoedig na het verlaten ervan, zien we bij de brug over de Grote Wetering de soeppest. Voor de langere afstanden is deze vandaag wat vroeg in de route, maar dat maakt niet uit. Een lekkere beker soep gaat er altijd in. Wat zal de soep-van-de-dag zijn? Een lekker herfstsoepje?

En als je dan toch op de bank zit te genieten, kijk vooral eens om je heen en laat het seizoen op je inwerken. Juist hier zien we langs de wegen vooral Amerikaanse eiken. De boom staat weliswaar ter discussie, maar ik vind het een geweldige herfstbosboom met zijn prachtige bladverkleuring.

Na de pauze gaan de lopers op de langste twee afstanden kilometers maken. Dat doen ze eerst op een grasdijk langs de waterloop. Door de droge zomer is de maasoogst dit jaar al vroeg begonnen en hebben we vrij zicht op de omliggende landerijen.

We lopen hier in de Hooge Heide, een gebied waarvan de geschiedenis vooral de strijd was tegen het stuifzand. Pas in de loop van eeuwen werd het zand beteugeld en het land ontgonnen. Zo ontstonden de landgoederen rondom kastelen en kloosters, waarvan de Wamberg en Coudewater, waar we zojuist waren, mooie voorbeelden zijn.

In de verte nadert een bosgebied, tijd om de grasdijk te verruilen voor bospaden. Misschien is het een zonnige dag en laat de zon de herfstkleuren extra oplichten! We lopen kriskras in een mooi grillig bosgebiedje rondom camping De Hooghe Heide (hoe zouden ze toch aan deze naam komen ...).

We komen in een volgend natuurgebied:

Engelensede. De naam dankt het gebied aan een hoeve die omstreeks 1760 in dit gebied stond. De eigenaar heette Van Engelen en liet het beeld van een

engel in de boerderij in metselen. Het gebied staat bekend om de vele soorten paddenstoelen. We gaan zeker een aantal soorten zien en natuurlijke die ene, je weet wel: die met zijn rode hoed met witte stippen.

Via smalle bospaadjes en soms wat bredere dreven, een stukje heidegebied, een ven en een recreatie-weide, slingeren we door dit gebied. De 30 km-lopers maken een korte doorsteek en zijn iets sneller bij de caférust dan hun collega's op de 40 km. Die genieten iets langer van het gebied, maar dan kunnen ook zij de benen even rust gunnen. Dat doen ze bij restaurant De Hooghei, mooi gelegen in de bossen.

Na de pauze krijgen de wandelaars een afwisselende route voorgeschoteld: bosgebiedjes, waterlopen, boerenland. Door een herfstig eikenlaantje en over een bruggetje lopen we naar de achterzijde van recreatiepark Dierenbos, op weg naar een volgend bosgebiedje. In het Maliskampse Bos komen we bij een erg mooie waterloop. Halverwege steken we deze over. Kijk voordat je het bruggetje overgaat eens omhoog en ontdek het Mariakapelleke, zoals het in de volksmond genoemd wordt. Het is uit dankbaarheid aan deze boom gehangen. Ieder jaar is er een bescheiden bedevaart naar dit plekje, dat voor veel mensen een plaats van bezinning is.

Dan ontdekken we de kleine koffiepost, speciaal ingericht voor de langere afstanden. OLAT heeft het toch altijd goed voor elkaar. Net wanneer je behoefte hebt aan een pauzemoment of aan iets warmes, dan zijn ze er. Hulde!!

We stappen weer op. Een paar bospaden verder, zien we het bekende bord met de aankondiging van een splitsing. De 30 km maakt hier een verrassende doorsteek. Hè, 40 km-lopers, je zou er bijna de route voor inkorten!?!

De langste afstand wandelt verder en gaat over het viaduct over de A59. We komen langs de Zorgboerderij

Mariënborg en gaan dan de bossen van het waterleidingsgebied van Brabant Water in. Volgens zeggen wordt hier het lekkerste drinkwater gewonnen. We lopen door het bos, waar we kunnen genieten van de fraaie kleuren en paddenstoelen.

Wat heeft de omgeving van Rosmalen veel te bieden! Toch wordt het tijd om op de terugweg te gaan. Onze routebouwers hebben, voordat de samenkomsten volgen, voor deze afstand leuke laatste kilometers gevonden. We slingeren door het bos achter verpleeghuis Mariaoord en krijgen dan een kuitentertje voorgeschoteld. Maar wel een hele leuke! Het is bijna een boomkroonpad! Na het afdalen slingeren we door het bosgebied.

Dan is daar de eerste samenkomst, die met de lopers op de 30 km-route. Wat verderop, bij de zandverstuiving volgt de samenkomst met de wandelaars die voor een kortere route gekozen hebben. Alle afstanden zijn nu samen en lopen aan de rand van de zandverstuiving.

Via de wijk Sparrenburg lopen we in de richting van de finish. Deze wijk viert dit jaar haar 50-jarig bestaan. Het is de meest groene wijk van 's-Hertogenbosch en staat bekend om zijn natuurlijke karakter. Dit mede doordat bij de aanleg van de wijk de houtwallen en bomenlanen behouden zijn gebleven. En natuurlijk zijn deze in de route opgenomen.

We gaan het spoor over en lopen langs dierenwei Geitebrij, waar pony's, ganzen en geitjes verrast opkijken bij al die belangstelling.

Nog enkele woonstraten en dan zijn we bij de Kentering en komen we aan het einde van een heel gevarieerde en heerlijke herfstwandeling.

Alle vrijwilligers en in het bijzonder de routebouwers, hartelijk dank!

-Myriam van den Berg-

